

Nicolás Gómez Dávila s jednou z jeho dcer

Autor: Milan Špinka

Milan Špinka připomíná kolumbijského kontrarevolučního myslitele

Knihovna je obrovská: obsahuje více jak třicet tisíc svazků. Malá okna sem propouštějí jen nepatrně světla. Jediným vybavením je velké kanape a křesla. V rohu stojí plynová kamínka. Police od podlahy ke stropu jsou plné starých, luxusně vázaných krásných knih. Ten, komu knihovna patří, měl sen, který se stal skutečností: celý život tráví mezi svými knihami. Nemusí pracovat: peněz má dost. Do praktické politiky se neplete, i když o nabídky dělat velvyslance nebo prezidentského poradce nebyla v jeho případě nikdy nouze. Neláká ho ani kariéra vědce na některé z univerzit. Jeho knihovna a úzký kroužek přátel, toť vše, co k vyššímu životu potřebuje. Nicolás Gómez Dávila je přesvědčený katolík, arcireakcionář a zarytý nepřítel demokracie. V osamělosti si libuje: „Boj proti světu musíš vést v osamění. Kde jsou dva, tam je zrada.“

Nicolás Gómez Dávila se narodil 18. května 1913 v kolumbijské Bogotě do rodiny bohatého továrníka a bankéře. Jeho otec soudil, že skutečné vzdělání se synovi může dostat pouze v Evropě, a tak jej krátce po skončení první světové války odvezl do Paříže. Tam však chlapce okolnosti upoutaly na celé dva roky na lůžko. Nakonec to ani nebylo neštěstí, naopak: otec mu namísto školy zaplatil soukromé hodiny u klasických filologů a filosofů a ti u něj podnítli celoživotní zájem o klasickou literaturu.

Domů do Kolumbie se vrátil ve třicátých letech, ale jen proto, aby se zavřel do své knihovny. Zde začal psát své proslulé aforismy (sám je označoval španělským slovem *escolios*), které od roku 1954 vycházely knižně. Svazky mají velmi prosté, jakoby anonymní názvy: *Notas I* („Poznámky I“, další svazek ale nevyšel), *Textos I* (ani tentokrát autor ničím nenavázal) a dále klíčové trojsvazkové dílo: „Hlasy“, „Nové hlasy“ a „Další hlasy“. Vycházely vlastním nákladem (resp. nákladem autorova bratra) v nepatrných nákladech pár stovek kusů. Nedaly se koupit, místo toho je přátelé z autorova okolí dostávali darem.

On sám se za svého života nijak nepokoušel své myšlenky šířit – sám ostatně tvrdil, že sláva mění spisovatele v děvku. Do veřejného povědomí se tak dostal až na samém sklonku svého života, kdy byla první část jeho díla přeložena do němčiny. Jeho vášnivými čtenáři se stala řada filosofů a spisovatelů: Robert Spaemann, Martin Mosebach, Botho Strauß, Erik von Kuehnelt-Leddihn, ale také Franco Volpi a – Ernst Jünger, jak ostatně jinak...

Nicolás Gómez Dávila, finančně naprosto nezávislý, si mohl ve svých knihách dovolit hájit to, v co věřil, s plným nasazením a bez kompromisů. Dávila prostě věří v Boha, ale plně, bez výhrad! Jeho katolicismus není rozbředlým náboženstvím kompromisů a racionality, ale tvrdým tradicionalismem minulosti. Rozhlíží se kolem sebe po světě, jímž pohrdá a kterému se otevřeně vysmívá. Jeho ostrým výpadům neunikne nic, řeže do politické levice i pravice, nadává oportunistickým konzervativcům. Je přesvědčen, že všechny politické chyby jsou důsledkem chyb náboženských; v tom se ostatně shoduje s Donosem Cortésem a zřejmě by mu za toto pojetí zatleskal i Carl Schmitt.

Jsme zkrátka zpátky u staré dobré politické teologie. Dávila je „antropologický pesimista“. Není se co divit, pilná četba Jakoba Burckhardta ještě nikdy z nikoho optimistu neudělala. Tváří v tvář dnešku jen krčí rameny: „Současný svět se nachází v takovém stupni rozkladu, že se nemusíme vůbec obávat, že by se nezřítil.“ Tento „pokročilý rozklad“ však má jisté výhody. Je svým způsobem zábavný: „Dnešní reakcionář cítí zadostiučinění, které starý reakcionář neznal – vidí moderní programy končící nejen nezdarem, ale i směšností.“

Liberální demokracie je v Dávilově pojetí čímsi zhoubným, na způsob infekční choroby, napadající a ničící vše, co ještě donedávna bylo relativně zdravé: na prvním místě církev, která začala přebírat demokratické metody zcela bezostyšně, nikoli k vlastní škodě, ale přímo k vlastní sebedestrukci. Dávilova kritika je krutá: „Chtěje rozpráhnout náruč současnému světu, roztáhla před ním Církev nohy.“

Novodobým zaklínadlem liberálních teologů je Druhý vatikánský koncil. Toto setkání, jež ve svém důsledku zničilo latinskou liturgii uvolnilo cestu náboženským zločinům ekumenismu (Halík!, fuj), což Dávila kritizuje s obzvláštní umíněností. „Druhý vatikánský koncil spíše než shromážděním biskupů byl tajnou konferencí byznysmenů, našťvaných, že ztratili klienty.“ Důsledkem takového instrumentálního pojetí je, že „pod vlivem pokrokového kléru není náboženství opiem, ale jedem lidu.“ Cesta ven ještě existuje, alespoň teoreticky: „Lepší malá církev s katolíky než početná s – rotariány.“

Takové řešení ale není možné prakticky prosadit. Církev je nakažena demokracií. Tento duch davovosti, „tyranie většiny a despocie množství“, jak kdysi trefně napsal Maurras, začíná být všudypřítomný. Církev čím dál tím víc pojímá své vlastní věrné jako voliče. Přitom sama liberální demokracie není ničím jiným než obrovskou herezí; suverenita lidu logicky stojí proti suverenitě Boží. Slovo „demokracie“ tak není označením prosté politické skutečnosti, ale spíše „metafyzické perverze“.

Demokracii odmítá s plnou důkladností. Ve svých úvahách se vrací až do starověkého Řecka a konstatuje, že tehdejší aténskou demokracii mohou obdivovat jedině ti, kteří od

starořeckých historiků ve skutečnosti nikdy nic nečetli. Za zvrácený považuje již samotný princip volebního systému: „My nepřátelé všeobecného volebního práva, nepřestáváme se divit, kde se bere nadšení, jaké vyvolává volba hrstky všehoschopných masou nekompetentních.“

Přidává ještě jeden zajímavý postřeh: „K slabostem demokracie musíme připočítat i to, že je zhola nemožné, aby v ní získal důležité postavení někdo, kdo o ně vůbec neusiloval.“ Neboť: „Demokratický politik se pokaždé prodává. Bohatým za hotové. Chudým na splátky.“ A to hlavně v předvolebním a volebním čase lhaním a podbízením se: „Co by si nějaký lichotník nedovolil říci svému despotovi,“ v obavě, že jednou bude zle ztrestán, „to demokrat lidu klidně vypráví.“ Vždyť v demokracii se jakákoli osobní odpovědnost dosti bezpečně skrývá a vytrácí za „kolektivním rozhodováním“ tučnících byrokratických aparátů...

Je přirozené, že hlavní útoky Dávila vedl proti politické levici, tedy proti liberálům a socialistům. A marxismus je pro něj prostě „měšťanskou teologií“. Marxe proto nelze chápat coby nějakého dalšího „židovského proroka“, ale především jako měšťanského ideologa, jehož dějinný optimismus je inspirován triumfem „pokrokové buržoazie“ v 19. století (triádu liberalismus – nacionalismus – socialismus má završit dokonalá soustava založená na „vědeckém komunismu“). Pro Dávila přitom ideje mladší než tisíc let nejsou hodny důvěry, což ovšem neznamená, že by si jich nevšímal. Jen to vždy činí z odstupu, nikdy se nemíchá do sporů každodenní politiky, ani nepíše žádné protestní „otevřené dopisy“.

Je to logické, protože i pro pravici s její „reálnou politikou“ má jen slova opovržení: „To, co se v tomto století nazývá pravicí, není nic jiného než cynismus vyrážející do boje proti levicové obludě.“ Myšlenky hájené a prosazované demokratickými konzervativci jsou nedostatečné, nedůsledné a proto vlastně k ničemu. Za konzervativce se Dávila nikdy neoznačoval, vždy o sobě mluvil jako o reakcionáři. Nebyl však zahleděný do minulosti, netoužil po vzkříšení mrtvých forem. Svůj postoj vnímal jinak: „Být reakcionářem neznamená utíkat se do minulosti, nýbrž vypálit v sobě smrtelnou chorobu.“

Tento radikální odsudek dnešní neskutečnosti je více než výmluvný; Dávila nevěří v reformovatelnost dneška, současnost nejenže odmítá, on se jí zříká s radostí, s jakou by se normální člověk vzdával možnosti onemocnět rakovinou. Dávilův reakcionář pochopitelně neuvažuje v časových horizontech do příštích voleb. Neuvažuje ani v rozsahu století! Pokud hovoří o nevyhnutelné restauraci, má na mysli tisícileté časové úseky. Nevynakládá zbytečnou námahu na volební klání, na úsilí urvat pro svou ideu maličký podíl na moci, rozmělněný nezbytnými kompromisy s demoliberaly či rudými.

Nesrovnatelně významnější je pro něj příslovečné „pronásledování stínů po věčných pahorcích“; píše nikoli proto, aby někoho přesvědčoval, ale by svým psaním odkázal neznámým spolubojovníkům dědictví svatého sporu. Spolubojovníky jsou lidé, které nikdo o reakcionářově pravdě nepřesvědčoval, nikdo jim ji nevnucoval. Reakcionářem se tak může stát pouze člověk podobný autorovi samotnému – v duchovním smyslu samotář, jenž dochází ke svému poznání z vlastního zájmu, bez vedení, samostatným studiem. Kvalita jasně vítězí nad kvantitou. Dávila je masou pohrdající elitář: „S každým dnem snáze poznáváme, čím

musíme pohrdat – tím, co obdivuje moderní člověk a co chválí žurnalista.“ (z fr. *jour* – den, čili „deníkář“ pěny dní).

O rodinném Dávilově životě je známo jen velice málo. Soukromí si pečlivě střežil. Byl ženatý a měl tři děti, nikdy však veřejně nevystupoval, neúčastnil se žádných kongresů ani debat. S postupem času se stýkal se stále užším kroužkem lidí. Jeho dům se stal jeho klášteřem. Sedával v knihovně a pracoval na svých aforismech. Připomeňme si z nich ještě alespoň tři velice příznačné: „Kdo se neobrací k současnému světu zády, pokrývá se hanbou.“ „Slušnost je překážkou pokroku.“ „Současný člověk nemá vnitřní život, zůstaly mu jen vnitřní konflikty.“

Roku 1988 Nicolás Gómez Dávila vážně onemocněl. A odmíchl se nadobro. Bylo mu souzeno prožít ještě dalších šest let. Po jeho úmrtí Botho Strauss napsal: „Smrt velkého autora nás o to víc zavazuje postarat se o to, aby jeho dílo vyšlo na denní světlo. Nedělám si iluze ani necítím potřebu, aby bylo všeobecně rozšířené; chci ale, aby tento hlas inteligentní víry a antimodernismu byl slyšitelný.“

Převzato z časopisu *Národní myšlenka* č. 37 z března 2007, upraveno / kráceno.

Poznámka DP:

Původní článek končí jakousi útěchou českému zájemci, k němuž Dávilův hlas dosud neměl příliš šancí dolehnout, že ani překlady do jiných jazyků nejsou úplně běžné, že velký reakcionář není v úplnosti přeložen ani do angličtiny, takže kdo patřičně neovládá autorovu rodnou řeč, musí se poohlédnout po ucelenějších převodech do němčiny nebo italštiny (*Edizioni di Ar*). Po více jak deseti letech se v tomto situace nijak nezměnila.

V dubnu 2007 sice vyšel další Dávilův (ještě kontroverznější) medailon v časopise katolických tradicionalistů *Te Deum* (Nicolás Gómez Dávila – **Filosof reakcionismu**), avšak nejenže od té doby nevznikl žádný knižní překlad do češtiny, ve fondech Národní knihovny, kde dennodenně přibývají nejrůznější intelektuální a jiné vulgarity, doposud není přímo dostupná ani jediná jeho práce v kterémkoli jazyce!

Víte-li tedy alespoň o nějakém jiném článku o Dávilovi v kterémkoli domácím periodickém (i neperiodickém) tisku, dejte nám vědět na redakční mail. Děkujeme.

Nikoho asi neudiví, že v polštině se reprezentativní titul katolického reakcionáře tohoto formátu objevil pod názvem *Następne Schilia do tekstu implicitne* již v roce 2006. Do téhož čísla NM, v němž vyšel jeho článek, přeložil Milan Špinka i recenzi Adama Wielomského:

/ „Kdo se nenaučil latinu a řečtinu,“ píše Nicolás Gómez Dávila, „žije v přesvědčení, dokonce i kdyby to odmítal, že kulturní je pouze z poloviny.“ Když tento citát trochu zparafrázujeme, můžeme říci, že kdo nečetl Dávilu, žije v přesvědčení, že „je pouze z poloviny reakční“.

/ Díky K. Urbankowi a vydavatelství Furta Sacra dostal polský čtenář do rukou neobvyklý klenot. Dosud byly v polštině známy pouze Gabiísem přeložené fragmenty, ale v tomto případě šlo o překlady z němčiny a tím pádem zatížené nevyhnutelnými chybami, s nimiž máme co do činění pokaždé, když se „překládá z překladu“. Německá vydání Gómezových děl jsou navíc pokládána za dost nešťastná. Což v případě románu nemá až takový význam, protože překladatel může zkazit nanejvýš tak hezký autorův styl. V případě Gómeze – kdy máme co do činění s aforistikou (scholiemi, jak říkal sám autor) – je styl podstatou věci o nic méně než obsah. Překlad ze španělského originálu tedy polskému čtenáři předkládá novou kvalitu.

/ A je čím se nadchnout. Nicolás Gómez Dávila znehybněný v důsledku nehody během projížďky na koni ve své knihovně, po několik desítek let četl, četl a četl. Měl ambici důkladně prozkoumat všechna díla, která jsou esencí civilizace Západu; byl tím, kdo chtěl prozkoumat podstatu „římské duše“ a toto katolicko-klasické vidění světa se u něj promítlo do oněch krátkých „scholií“, jež jsme si navykli – snad chybně – nazývat aforismy. Jsou to krátké, obvykle jednovětné myšlenky, obsahující a shrnující komentáře na staletá témata. Urbanek svou předmluvu otvírá výstižnou sentencí, která je vlastně může být určitým resumé celé Gómezovy tvorby a pojetí: „Současný svět nebude potrestán. On sám je trestem.“

/ Dávila je totiž spiklencem proti všem projevům novověkosti-modernosti. Byl snad posledním člověkem křesťanského středověku, podle něhož svět Západu upadl již ve 13. století, kdy na evropské univerzity vstoupil aristotelismus společně s herezí znamenající základ moderní neskutečnosti: averroismem vyjadřujícím přesvědčení, že pravdy rozumu odporují pravdám víry. V tomto pojetí je vůči západní civilizaci herezí samo oddělení rozumu od víry! Heretiky jsou dokonce i ti, kdo nad těmito otázkami diskutují, i kdyby byli samotným Tomášem Akvinským. Dávila je člověkem „předtomistickým“, poslením živým představitelem esence (katolického) římanství, již byl – podle něho – raný středověk.

/ A právě z této raně středověké perspektivy „samotář z Bogoty“ obrátil vniveč celý novodobý svět s jeho racionalismem, filosofií, uměním, literaturou etc. Všechny jeho aforismy jsou zde věnovány jedinému problému: emancipaci člověka od tradiční kultury. Autor se štítí mas, davu, chátry. Luza je podle něj jednoduše hnusná a sprostá. Je to hnus aristokrata či v osamělosti žijícího mnicha, který se nemůže dívat na to, jak ze řetězu utržený plebs šlape po všem, co po sobě středověk zanechal velkého a vznešeného.

/ Dávila nešetří nikoho. Svátosti modernistů neuznává ani trochu. Ať už je to „pohanský bůžek peněz a konzumpce“, či „idolatrie svrchovaného lidu“. Dokonce ani katolická církev nemá dispens. Její pokoncilní pahýl – v Jižní Americe navíc ještě prožraný herezí „teologie osvobození“ – je bez milosti bit z pozice věrného ranému středověku.

/ Bít, bít, bít současnost – to je autorův cíl. A karabáč je ostrý, úder přesný. Uštěďuje je skutečný mistr pera. Styl mu můžeme pouze závidět. (Schopenhauer: „Styl je fyziognomií ducha.“)

Je jasné, že pro čtenáře takové Guénonovy *Krize moderního světa* (2002), *Alchymie: tradiční vědy o kosmu a duši* (2003) Tita Burckhardta, *Evolova Jezdit na tygru* (2009) či Fredova *Rozmetání systému* (2014) nebude Dávilova perspektiva patrně tak vzdálená a odtažitá jako např. pro čtenáře *Vzpoury davů* (1933, 1993) Ortegy y Gassetta nebo, dokonce, Hamplova dnešního *Prolomení hradeb*, ztékajícího opevnění stará sotva pár desetiletí a budovaná zpočátku právě na pilířích, k nimž se tito a jim podobní kritici jen doufají prokopat zpět.

A jak je to u nás s autory jmenovanými v nějaké souvislosti s NGM ve Špinkově textu? Zdejší (usměrňující či varující) recepce z demoliberálních (tj. katedrových) pozic se dočkali hlavně ti pro ně potencionálně ještě jaksí „nebezpeční“ (Jünger, Schmitt). Z původních prací níže uvedených není přeloženo až tak málo, varující však je, že Charles Maurras mezi nimi dodnes není zastoupen ani jednou!

Jacob Burckhardt: *Kultura renaissanční doby v Itálii* (1912, 2013); *Úvahy o světových dějinách* (1971, 1996).

Donoso Cortés: *Zkáza Španělska: řeč pronesená v madridské sněmovně 30. 12. 1850* (1937).

Ernst Jünger: *Chůze lesem* (1994) (upozornění: **nakladatelství Oikoymenh chystá v září 2018 dotisk!**), *Na mramorových útesech* (1995).

Carl Schmitt: *Pojem politična: text z roku 1932 s předmluvou a třemi korolárii* (2007, 2013); *Teorie partyzána* (2008); *Politická theologie: čtyři kapitoly k učení o suverenitě* (2013); *Římský katolicismus a politická reforma* (2013).

Robert Spaemann: *Štěstí a vůle k dobru: pokus o etiku* (1994); *Základní mravní normy a postoje* (1995); *Účelnost jako filosofický problém: dějiny a znovobjevení teleologického myšlení* (2007).

Botho Strauss: *Blázen a jeho žena dnes večer v Pancomedii* (2005); *Lži, šero bydlení* (2010); *Marlenina sestra / Teorie hrozby* (2014).

Erik von Kuehnelt-Leddihn: *Jezuiti, buržui, bolševici* (1937); *Levicové smýšlení: od de Sada a Marxe k Hitlerovi a Pol Potovi* (2010).